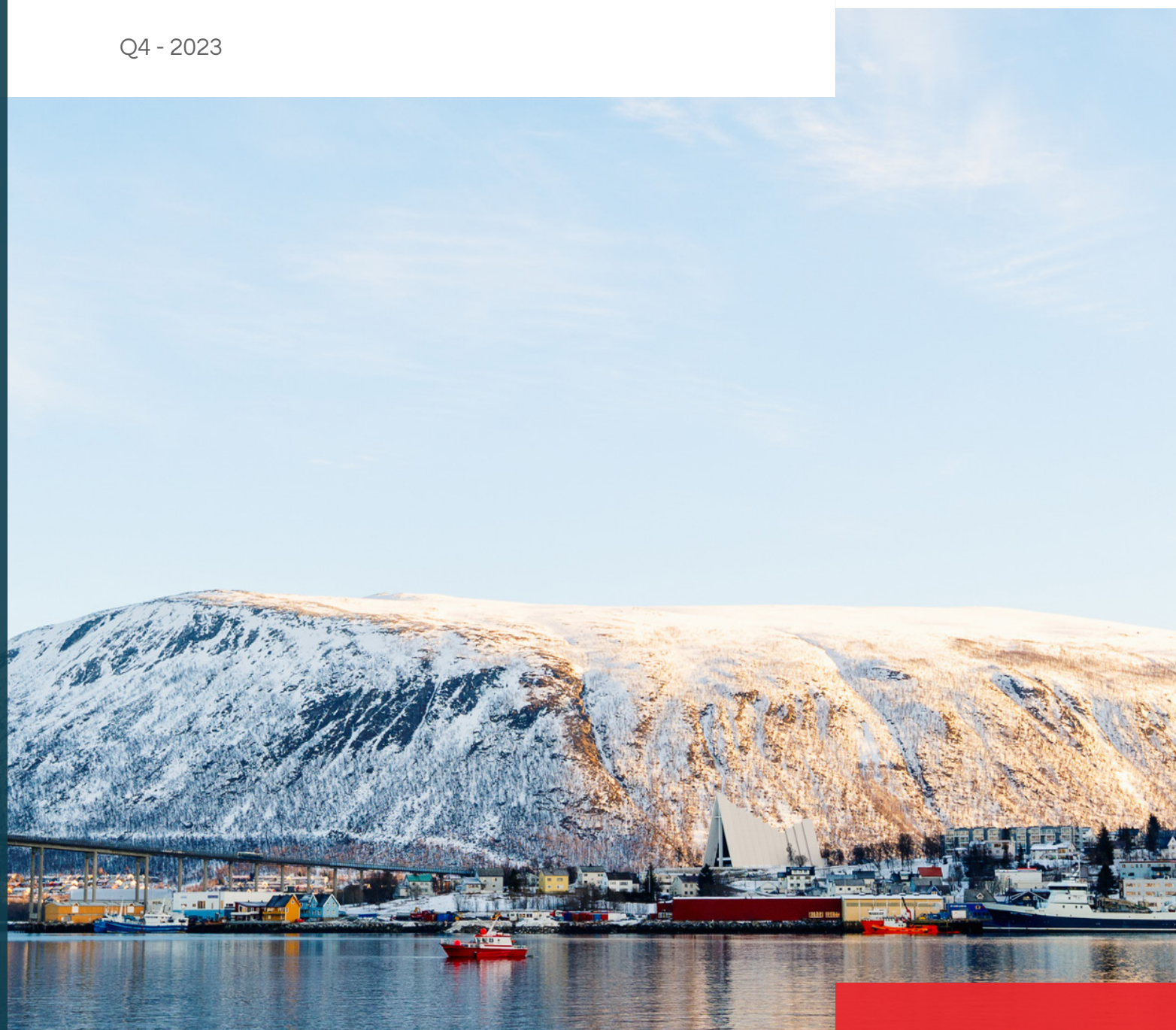

Credit Quarterly

Q4 - 2023

Christian Aandalen, daglig leder Fair Group AS og Per Sigurd Fjærestad, daglig leder - Creditsafe Norway AS

Fasiten for 2023 gir oss dempede forhåpninger for det nye året

2023 tæret på reservene våre, og i løpet av året har mange privatpersoner og bedrifter brukt opp bufferen sin. Det gjør at vi står dårligere skodd for å håndtere det nye året, og konkurstall og mislighold vil sannsynligvis fortsette å øke – til tross for signaler om en bedring i den generelle økonomien.

Om Fair Group

Fair Group jobber for å fornye og forbedre betalingsbransjen. Vi hjelper selskaper med å få betalt på en enkel og rimelig måte, ved hjelp av fornuftige og rettferdige løsninger som ivaretar gode kundeforhold og minimerer belastningen på sluttkunden. Vår modell sørger for at selskaper får raskere betaling, og at sluttkunder må betale mindre. Alle våre tjenester støttes av en moderne og markedsledende teknologisk plattform. Denne plattformen gjør at vi kan skreddersy en brukervennlig og kostnadseffektiv løsning, basert på ditt foretaks spesifikke behov og ønsker. Fair leverer god kundebehandling, bedre likviditet, lavere kundefrafall, høyere betalingsgrad og stor fleksibilitet.

Om Creditsafe Norway

Creditsafe Norway er en del av det ekspansive konsernet Creditsafe Group, som leverer kreditt- og foretaksinformasjon over hele verden. Hvert sekund hentes over 60 opplysninger fra våre databaser, og vi har verdens største kombinerte foretaksdatabase med informasjon om 430 millioner foretak. Creditsafe har i dag over 100 000 kunder og jobber fra 25 internasjonale kontor i Europa, USA og Asia. Som kunde kan du være trygg på at vi alltid arbeider med å gjøre mer informasjon tilgjengelig i våre databaser.

For ett år siden skrev vi en introduksjon til den siste kvartalsrapporten for 2022 der vi snakket om høye strømpriser, stigende inflasjon, og en rente på hele 2,75% – den gang den høyeste renten vi hadde sett på 13 år. Spoler vi frem til i dag, er det fristende å bare klippe og lime inn fjorårets avsnitt, riktignok med en oppdatert rentesats på 4,5%.

2023 ga oss nemlig svært få økonomiske grunner til å juble, og utviklingen vi så starten på året før tøffet videre som et godstog. Renten fortsatte taktfast å stige, det samme gjorde prisen på det meste av handelsvarer. Strømprisene var fortsatt høye, krigen i Ukraina raste fortsatt og kronekursen nådde nye bunnivåer.

Resultatet var et år som ble svært krevende både for norsk næringsliv og for befolkningen. Det ga utslag i et galopperende mislighold mot slutten av året, flere inkassosaker og betalingsanmerkninger, og en konkursutvikling som peker bratt oppover.

Hvis vi ser tilbake i tid har økonomiske utfordringer i næringslivet som regel kommet i bakevjen av en god fest. I jappetiden på 80-tallet var det eksempelvis fullt kjørt, med champagne i glassene og menn i dress. Den festen hadde vi ikke i 2023, men likevel må vi forvente oss en økonomisk bakrus i det nye året.

For det meste tyder på at økningen i både mislighold og konkurser vil vedvare i 2024, til tross for at vi nå ser ut til å ha tilpasset forbruket vårt og sannsynligvis vil se forbedringer i den generelle økonomien i tiden fremover.

Men er konkursøkning noe å uroe seg for? Kanskje ikke, hvis man leser kronikken til Jan Ludvig Andreassen i denne utgaven av Credit Quarterly. Vi har også intervjuet Byggenæringens Landsforening og Virke Handel for å få deres betraktninger om året som gikk, og hva vi kan forvente oss i 2024.

Vi håper du setter pris på rapporten!

Blir 2024 et lærerikt år?

Av: Jan Ludvig Andreassen

Jan Ludvig Andreassen, sjeføkonom i Eika Gruppen

Det er mange som tror 2024 skal bli det året da antall konkurser virkelig tar av. Et skrekkelig år skal det bli. Men enn så lenge er det lite å uroe seg for. Det er vel også slik at antall konkurser heller ikke bør holde seg for lavt over tid. Men mer om det senere.

Kredittveksten har i senere år har vært ganske beskjeden. Et viktig poeng all den tid det er de ferskeste årganger med kreditt som har en lei tendens til å gi tap i bankenes bøker i 2024.

Stupende boligbygging med følgeskader for håndverkere, byggevare leverandører og håndverkeres privatøkonomi gir selvfølgelig betydelige kredittap. Mange restauranter og småbutikker stenger, men så lenge varelagrene kan selges ut og nye eiere overta der andre gir slipp, bør kredittapene for bankene her bli begrenset. Det er og blir byggebransjen og eiendomsutvikling som gir oss hodepine i år.

Nedgangen er her konsentrert til Østlandet hvor bygningsaktiviteten var størst rett før markedet stoppet. Innlandet er blant fylkene som rammes hardest, da det er mange bedrifter her som holder på med byggerelatert aktivitet i hele hovedstadsregionen. I resten av landet later det imidlertid til at kredittapene holder seg nær det normale. Friske aksjemarkeder, med stadig nye toppnoteringer på Oslo Børs, er et kjærkomment sunnhetstegn.

Vi bankfolk ser noe mer forsinkede betalinger, noe mer forespørsler om avdragsfrihet, mislighold, konkurser og tap. Men enn så lenge har vi ikke noen krisetall å forholde oss til.

Nå er det alltid slik i gode tider at bankregnskapene er bedre enn de ser ut som, mens de i lavkonjunkturer har en svakere kredittkvalitet enn det rene regnskapstall avslører. Men tiden jobber for kredittkvaliteten, da det allerede i 2025 ventes klart bedre tider for norsk økonomi. Det er tradisjon i banknæringene for å ta tiden til hjelp hvis man har et engasjement som sliter. En klok strategi.

Akkurat hvor gode tidene blir er uvisst. De fleste analyser som jeg kommer over tilsier at både 2024 og 2025 blir preget av en kombinasjon av moderat økonomisk vekst og svakt stigende arbeidsledighet både hjemme og ute. Inflasjonen faller tilbake, noe som tillater at rentene kommer litt ned. En prosess som allerede er i gang. NIBOR nådde en topp på 3,8 prosent så tidlig som i begynnelsen av august 2023.

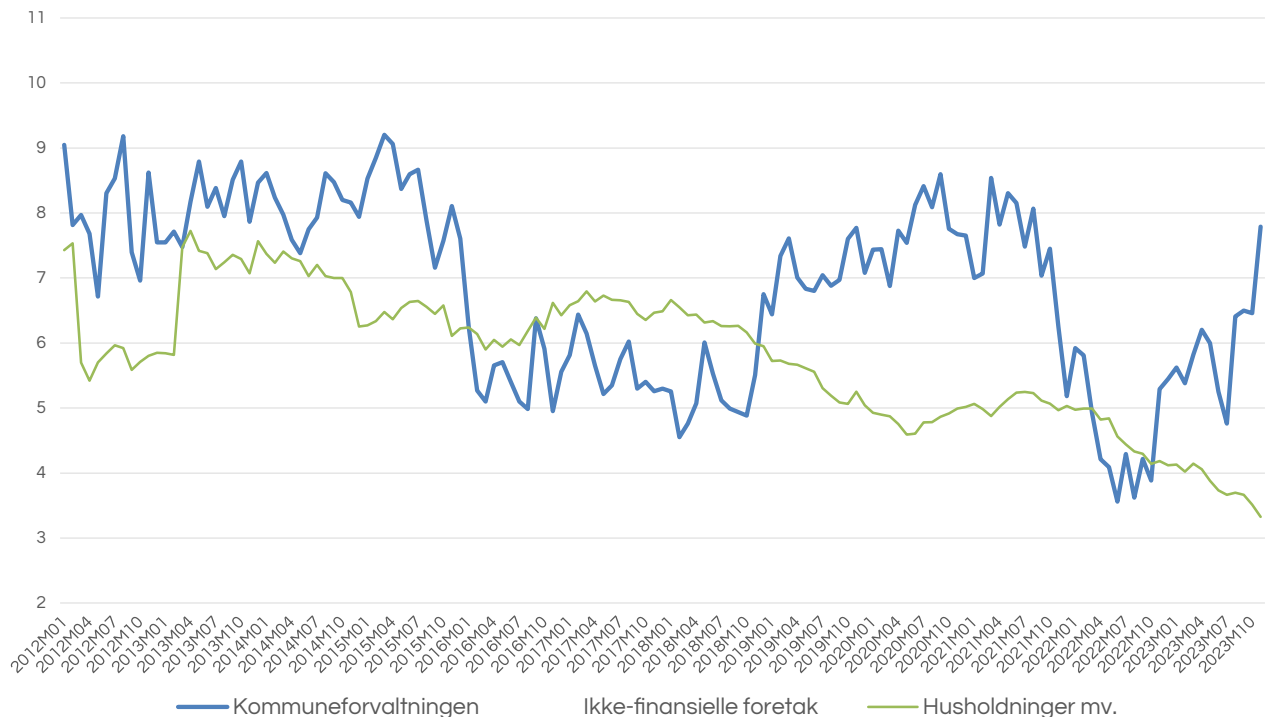
Vi som tror på sterkere kronekurs i år antar at etter hvert som Den europeiske sentralbanken kutter rentene, uten at Norges Bank følger på, så vil krona sakte, men sikkert, styrke seg. Styrke seg forhåpentligvis nok til at også Norges Bank kan sette rentene sine noe ned. Men hvem vet?

Makta over kronekursen ligger hos unge EXIT-meglere på verdens valutadesker som sjonglerer valutaer døgnet rundt. Kanskje reagerer de på renteforskjeller, kanskje gjør de det ikke.

De som ønsker å skaffe seg noe av de bebudete rentekutt, kan sikre seg en betydelig lettelse i rentekostnader, da det er priset inn (i skrivende stund) at Norges Bank skal kutte rentene med mer enn halvannet prosentpoeng de neste to år i 3-måneders NIBOR.

Statistisk sentralbyrå spår at viktige størrelser for norsk økonomi, som investeringer i olje og industri, vil gi solide vekstbidrag til norsk økonomi i 2024. Lønnsoppgjøret ser også endelig ut til å kunne gi 'vanlige folk' reallønnsvekst. En joker i 2024 er kommuneøkonomien. Kommunene har fått rom for en viss vekst i sin løpende aktivitet takket være et raust statsbudsjett, men det oppsiktsvekkende er deres lånevekst. Motsvarende 50 milliarder kroner det siste året.

— Gjeldsveksten siste 12 måneder, til november 2023

Fasiten for i år kan fort bli at arbeidsmarkedet holder seg stramt, selv om det er konjunkturedgang i deler av det private næringsliv fordi de offentlige budsjetter eser ut.

Norsk økonomi er således i endring hvor den offentlige sektor fortsetter å vokse raskt. Det er en tankevekkende endring i vår næringsstruktur når industriproduksjonen i dag er lavere enn den var våren 2008, mens sysselsettingen i offentlig sektor har eksplodert. Svingninger i industriens aktivitet betyr derfor langt mindre enn før, både for sysselsettingen og for bankenes regnskaper.

På hele 2020-tallet vil vi trolig fortsette å se en offentlig sektor som vokser sterkt samtidig som det blir økte pensjoner og noe skatte- og avgiftslettelser. Rentene kan neppe gjøre noe annet enn å falle. Utsiktene må derfor sies å være lyse for norske kreditter i resten av dette tiåret.

Men altså, noe økte tap vil det bli i år. Kanskje er det bare sunt med økte tap nå?

De store krisene kommer som regel etter en periode med fravær av de små. De som gjerne tuter om oppsigelse av arbeidere, tap av oppsparte midler og vaklende banker, har misforstått. Det kan være bra for en ung gründer å oppleve konkurs hvis fiaskoen skyldes hans uvørenhet. Det gjør han klokere, når han neste gang satser på en ny bedrift.

Likeledes er det ofte slik at aksjeinvestorer lærer mer av sine tap enn av sine gevinster. Senere i livet da fyren (eller dama) trolig har langt større summer på spill, vil han nyte godt av å ha vært ute en vinternatt før. En bankmann som aldri har opplevd tap i sitt liv, vil kunne sette hele banken på spill hvis han blir banksjef helt uten erfaring med konkurs og mislighold som skyldes hans egen uvørenhet.

Nei, noen konkurser og mindre finanskriser må til for at samfunnet skal utvikle seg med gradvis stigende levestandard som resultat. Prosesser som kalles 'kreativ destruksjon', hvor ulønnsomme satsinger gruses for så å bli tatt videre av andre. Og noe tap i bankene adler en god kredittmedarbeider. Man må ikke være redd for å tape penger og anseelse hvis man skal drive med investeringer. Det er ikke nødvendigvis så ille å gå konkurs, så lenge man lærer noe av turen til skifteretten.

Det viktigste for alle som driver med pantelån er at markedene holder seg likvide. Med andre ord må det være greit å omsette båter, boliger, boliger hytter og næringseiendom. Det verste som kan skje er at bankene må tiltre pantet og sette ukyndige bankfolk til å passe på verdiene. Banker av i dag er har ikke systemer for slikt. Selg heller pantet fortest mulig. Og så lenge markedene klarer så kommer bankene til å klare seg fint.

Det er altså mange som tror at antall konkurser nå tar helt av. Mulig det, men heri ligger det mye lærdommer å ta med seg på veien. Det blir heller aldri ille hvis man håndterer misligholdene klokt, og tar i bruk det som forhåpentligvis forblir likvide markeder resten av året.

Trolig blir det et lærerikt år vi har i vente.

Vi som tror på sterkere kronekurs i år antar at etter hvert som Den europeiske sentralbanken kutter rentene, uten at Norges Bank følger på, så vil krona sakte, men sikkert, styrke seg. Styrke seg forhåpentligvis nok til at også Norges Bank kan sette rentene sine noe ned. Men hvem vet?

Analyse: Privatmarkedet

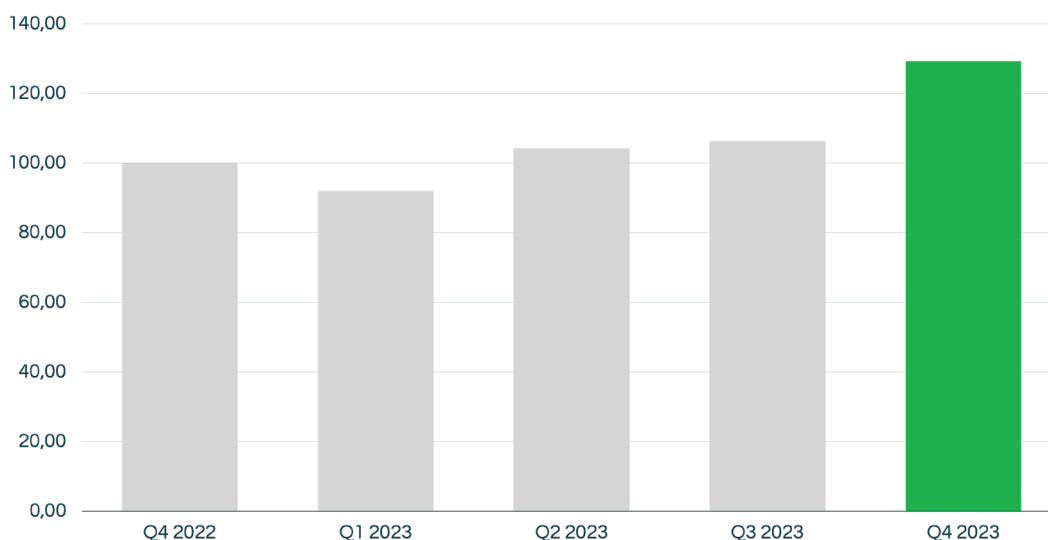
Misligholdsutvikling privat

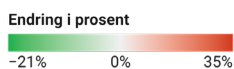
Christian Aandalen, daglig leder Fair Group AS

Norske husholdninger holder pusten mens en stadig økende del av inntektene spises opp av økende rentekostnader. I fjerde kvartal av 2023 ble styringsrenten nok en gang satt opp, denne gangen til rekordhøye 4,5 prosent. Men til tross for de mange rentehevingene gjennom 2023, går norsk økonomi totalt sett overraskende godt. Likevel ser vi flere tegn til at det begynner å bli svært krevende for lommeboka til mange, og husholdningene må forvente enda strammere privatøkonomi frem til styringsrenten settes ned.

— Antall mottatte oppdrag (indekserte tall)

Renteoppgangen har begynt å vise tegn til nedkjøling og ønsket effekt, men det har sin pris. Vi ser en økning i antall inkassosaker, og i årets siste kvartal endte vi opp med en vekst i antall inkassosaker på 29,3 prosent målt mot samme kvartal i 2022. Veksten fra tredje kvartal var på 21,6 prosent, og vi forventer at dette vil fortsette godt inn i det nye året. Totalt for året er veksten på 22,6 prosent sammenliknet med 2022.

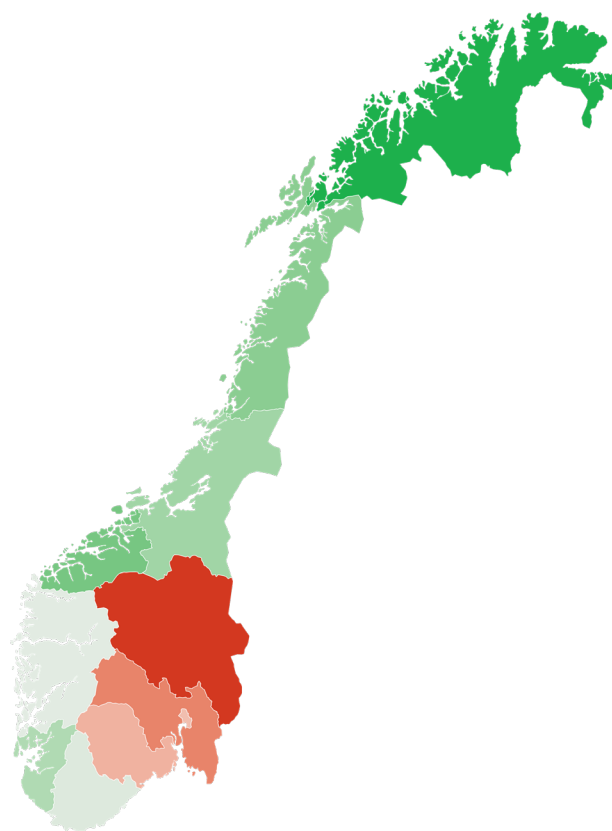

— Innlandet og Viken sliter mest

Innlandet hadde en økning i antall inkassosaker fra tredje til fjerde kvartal på solide 35 prosent. Innbyggerne i Viken kjenner også på det økonomiske presset med en økning på 22 prosent i samme periode. På den andre siden av skalaen hadde Troms og Finnmark den største nedgangen i antall saker til inkasso, med en reduksjon på 21 prosent.

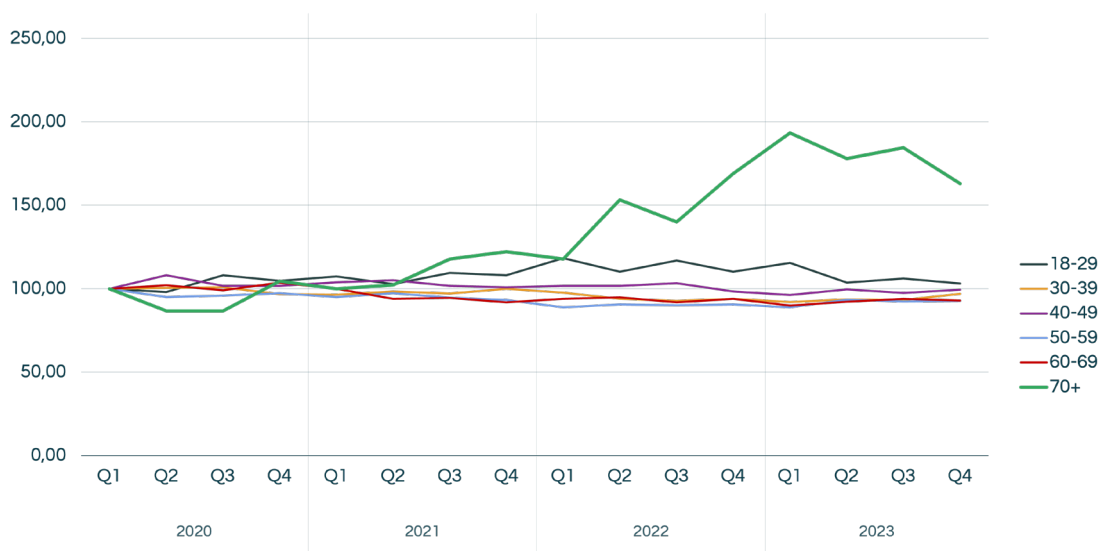
— Tretti- og førtiåringene er de dårligste betalerne

Inkassotalle for fjerde kvartal viser at nordmenn i aldersgruppene 30-39 og 40-49 fremdeles sitter på den største andelen av inkassosakene, med 24 prosent hver. 30-39-åringene øker mest fra tredje kvartal, med en økning på 4 prosent. På den andre siden ser vi nå at de over 70 har hatt en solid tilbakegang fra rekordtoppen ved inngangen til året, og er ned 12 prosent fra tredje kvartal.

Laget med Datawrapper

— Kvartalsvis utvikling i andel inkassosaker per aldersgruppe (indekserte tall)

Analyse: Bedriftsmarkedet

Q4 - 2023

Misligholdsutvikling bedrift

Norsk næringsliv sliter med høye renter, økende kostnader og stadig dyrere strøm. Det gjorde fjerde kvartal til en krevende øvelse for norske virksomheter. I fjerde kvartal var misligholdet i AS Norge 16,4 prosent høyere enn tilsvarende kvartal i 2022. Sammenliknet med tredje kvartal har misligholdet falt noe tilbake, men nivået er fortsatt høyt og fremtidsutsiktene usikre. Totalt for året er økningen i mislighold på 23,8 prosent sammenliknet med 2022.

— Tøffe tak i bygg

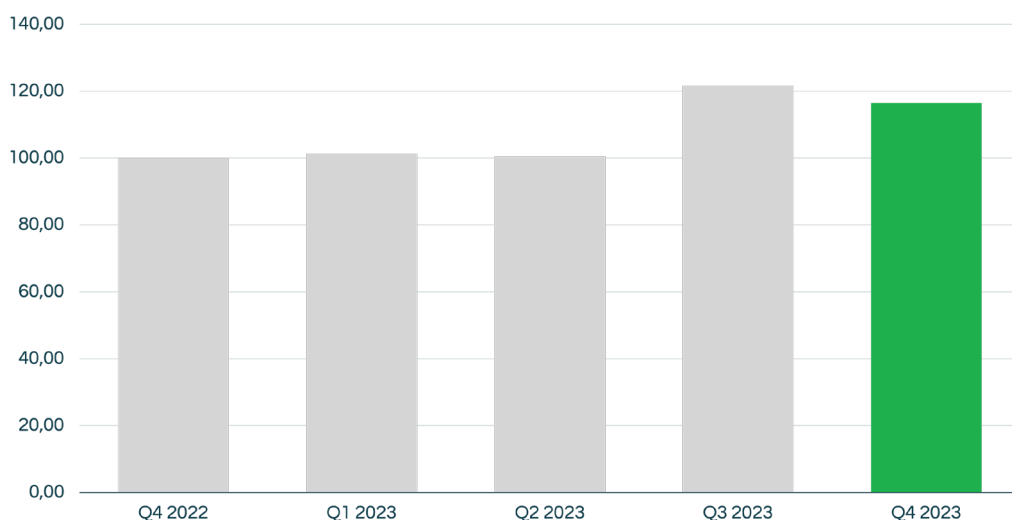
Spesielt er det virksomhetene innen bygg og anlegg som er hardest rammet. I fjerde kvartal var 26 prosent av alle konkursene i landet knyttet til denne bransjen. Drevet av høye materialpriser og hyppige renteøkninger, prøver byggebransjen å skape aktivitet i et historisk svakt markedssentiment. Tilnærmet ingen nye byggeprosjekter settes i gang, og det tegnes et dystert bilde for det som ble den største konkurstaperen i året som gikk. Et stort antall bygningsarbeidere måtte som følge av det utfordrende markedet gi slipp på jobben i fjerde kvartal.

— Fallende kjøpekraft

Den samlede prisveksten i Norge var i store deler av 2023 på et uønsket høyt nivå. SSB rapporterte om en oppgang i konsumprisindeksen på hele 4,8 prosent i november, målt mot samme periode i fjor. For å bøte på prisveksten har sentralbanken gjennom året vært offensive i rentesettingen. Husholdningene kan se tilbake på et år hvor kjøpekraften ble kraftig svekket, som følge av økte priser og en privatøkonomi som til stadighet måtte sette av større beløp til å håndtere lån.

Virkeligheten til privatpersonene har bidratt til å særlig redusere aktiviteten for bedriftene i lavmarginsbedriftene i restaurant- og serveringsbransjen, som kan se tilbake på et svært varierende år. Når husholdningene må prioritere hardere, blir det en tøffere hverdag for serveringsbedriftene.

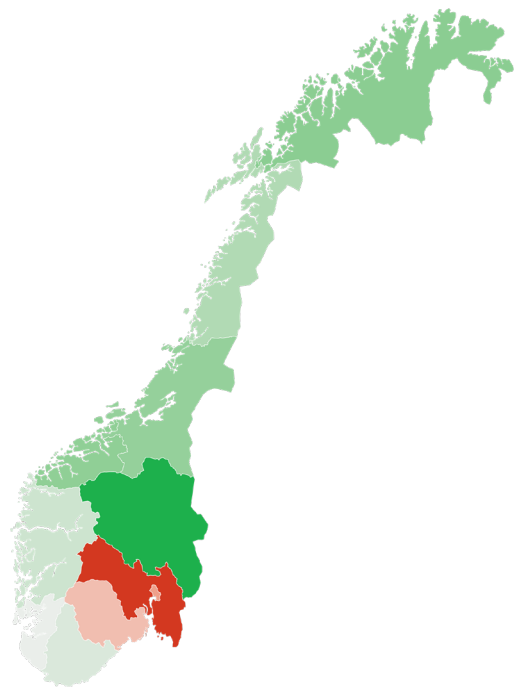
— Antall mottatte oppdrag (indekserte tall)

— Tyngst i Viken

Mens det i nesten samtlige fylker var en nedgang i antall inkassosaker ser vi en kraftig forverring i Viken. Her gikk hele 44,4 prosent flere til inkasso sammenliknet med tredje kvartal. Også i Oslo gikk det feil vei, der det var 20,6 prosent flere til inkasso. Høyest nedgang finner vi i Innlandet, med en reduksjon i antall inkassosaker på nesten 30 prosent.

Endring i prosent
-27% 0% 44%

Laget med Datawrapper

Konkurstoget har forlatt stasjonen

Til tross for bedre økonomiske utsikter, forventer Per Fjærestad i Creditsafe at konkursutviklingen vi så i fjor vil fortsette også i 2024.

299 norske selskaper gikk konkurs i desember. Det tilsvarer en økning på 17% sammenlignet med 256 konkurser i samme måned i 2022, og er det høyeste konkurstallet i desember de siste fem årene.

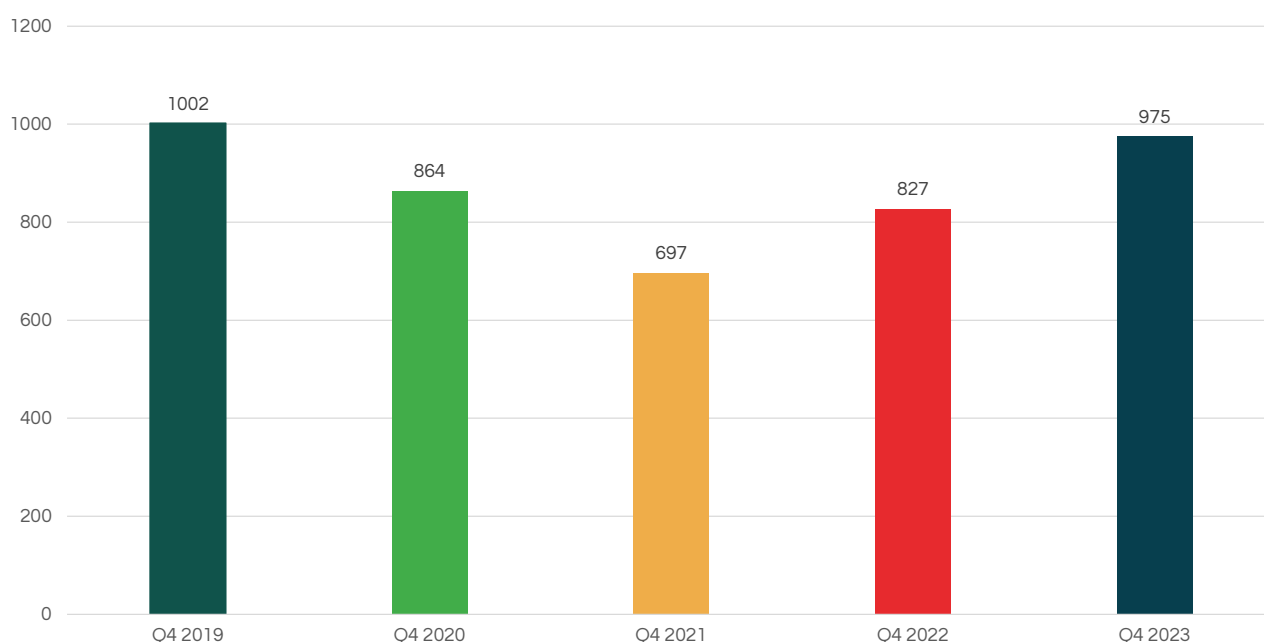
Totalt ble det registrert 975 konkurser i fjorårets fjerde kvartal. Det gir en økning på 18% sammenlignet med 827 konkurser i samme periode i 2022.

Til tross for en markant og konsekvent økning i antall konkurser gjennom hele året, peker fremdeles januar, februar og mars seg ut som de store konkurstmånedene i 2023. I løpet av første kvartal steg konkurstallene med hele 46%, og bidro sterkt til at året endte med at totalt 3714 norske selskaper gikk konkurs.

Det gir en økning på 25% sammenlignet med 2022, og plasserer året i sin helhet på et konkursnivå like under nivåene vi så i 2019.

– Desember var nok en måned med en markant oppgang i konkurser, og ga oss en avslutning på året som sender et dårlig signal når vi nå beveger oss inn i 2024, sier daglig leder Per Fjærestad i Creditsafe Norway.

— Antall konkurser Q4 2019 - 2023

— Forventer nok et tøft år konkurstmessig

2023 ble et år preget av vedvarende lavkonjunktur, kombinert med høye renter, prisøkninger, inflasjon og en tilsynelatende endeløs rekke med økonomiske hindre.

– Dette har virkelig gitt næringslivet en tøff utfordring, og vi ser at enkelte bransjer blir rammet hardere enn andre. Likevel vil jeg si at konkurstallene er helt i tråd med det vi hadde ventet oss, med en konsekvent økning gjennom hele året, sier Fjærestad.

Han tror denne økningen vil fortsette også i 2024, til tross for at rentetoppen ser ut til å være nådd, og inflasjonen, ifølge SSB, Norges Bank og regjeringen, er på vei ned.

– Med optimistiske øyne ser vi en lysning i økonomien i 2024, men vi har sett flere ganger de siste årene at hendelser vi ikke har tatt høyde for kan inntreffe. Samtidig har konkurstoget nå forlatt stasjonen, og det blir vanskelig å stoppe med det første. Konkursmessig vil nok 2024 bli nok et tøft år for næringslivet, med mindre noe uforutsett positivt skulle skje, mener han.

— Bygg og anlegg hardest rammet

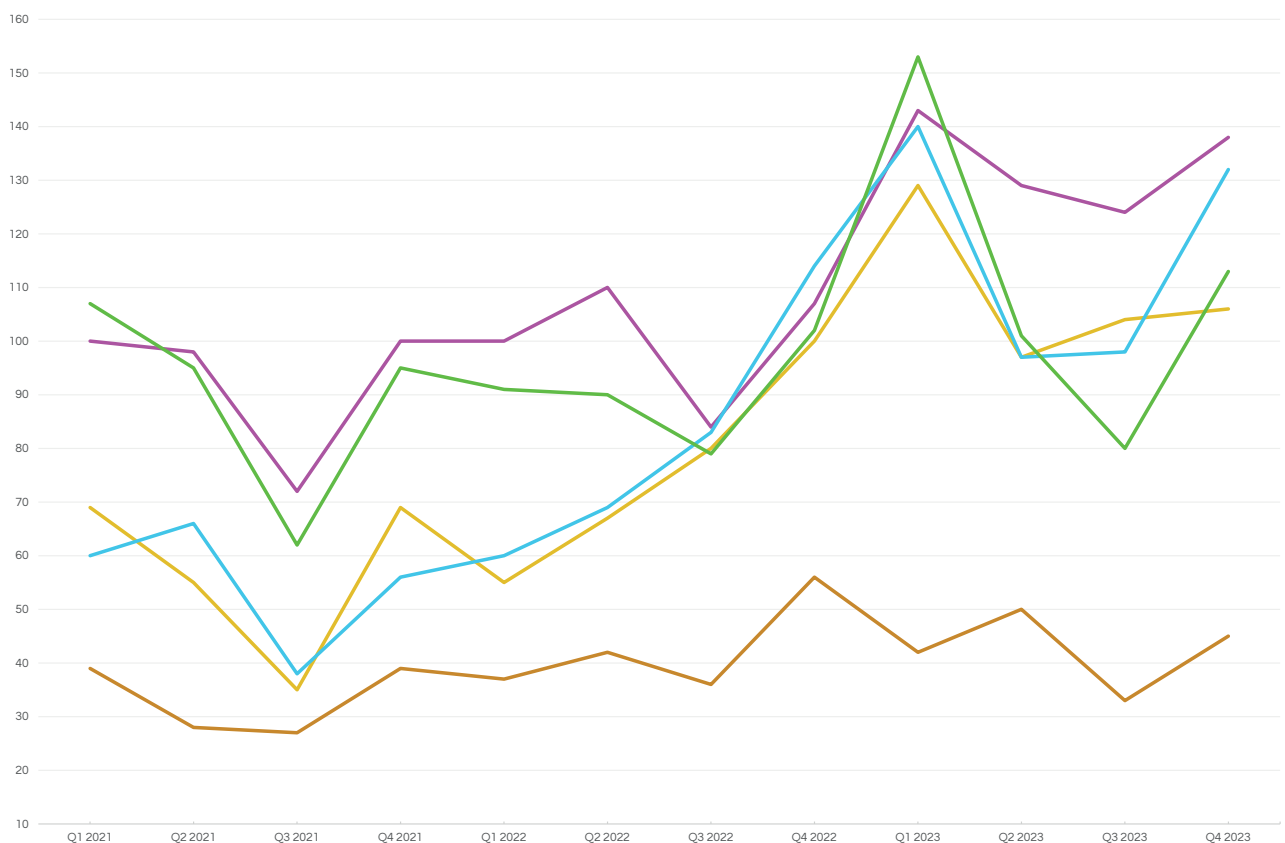
Den sektoren som ble rammet hardest av konkurser i 2023 var bygg og anlegg. Totalt 981 konkurser i bransjene "Oppføring av bygg" og "Spesialisert bygg- og anleggsvirksomhet", gir en økning på 28,5%, sammenlignet med 763 konkurser i 2022.

– Bygg og anlegg har alltid vært en av de største konkurserbransjene. I fjor var det ikke bare bransjen med flest konkurser, men også der vi så den mest markante økningen, påpeker Fjærestad.

Konkursene i bygg og anlegg rammer ikke bare små selskaper. Gjennom året har vi sett at flere store entreprenører har måttet opphøre driften, som følge av rentehevinger, økonomisk usikkerhet og en kraftig brems i bestilling og igangsettelse av byggeprosjekter.

De to største konkursene i fjerde kvartal, sett i kroner og øre, var byggentreprenørene Straye Trebygg i Fredrikstad og Kivijervi Entreprenør i Alta. De to selskapene rapporterte en omsetning på henholdsvis 256 og 239 millioner kroner i 2022.

— Bransjer 2021 - 2023

— To nye bransjer på topp 10-listen

I fjorårets konkurstall kan vi også tydelig se at utfordringene i byggebransjen også har forplantet seg i tilknyttede bransjer. I fjerde kvartal klatret både "Landtransport og rørtransport" og "Arkitektvirksomhet og teknisk konsulentvirksomhet" inn på topp 10-listen over bransjene med flest konkurser.

Foruten bygg og anlegg var det også i 2023 forbrukeravhengige bransjer, som serveringsvirksomhet og detaljhandel, som drev konkurstallene oppover. Totalt fikk 459 serveringsvirksomheter kroken på døra i løpet av året. Det samme gjorde 433 bedrifter innen detaljhandelen. Ikke overraskende var byggevarerhandelen blant segmentene som slet mest.

— Størst konkurssøkning i Nordland

Ingen av landets fylker greide å unngå konkurssøkning i året som gikk. Nærmest var Innlandet, med 189 konkurser og en økning på kun 3%, etterfulgt av Vestland, med 365 konkurser og en økning på 7%.

I motsatt ende av skalaen finner vi fylkene Nordland (+43%), Trøndelag (+41%), Møre og Romsdal (+36%) og Oslo (+35%).

Med sine 708 konkurser var Oslo også fylket med nest flest konkurser i 2023, kun slått av Viken med 893 (+28%). Færrest konkurser fikk vi i Troms og Finnmark, med 129 (+16%).

— Konkurstall for samtlige fylker

Fylke:	Q4 2023	Q4 2022	2023	2022	Diff 2023/2022 %
Agder	50	36	199	161	24%
Innlandet	48	49	189	183	3%
Møre og Romsdal	46	21	169	122	39%
Nordland	47	30	159	110	45%
Oslo	192	170	708	522	36%
Rogaland	55	59	268	241	11%
Troms og Finnmark	38	27	129	111	16%
Trøndelag	86	55	316	222	42%
Vestfold og Telemark	103	71	307	256	20%
Vestland	98	90	366	342	7%
Viken	196	205	893	700	28%
TOTALT	975	827	3 714	2 972	25%

Flere aksjeselskaper slet med å betale for seg i 2023

Økonomiske utfordringer satte sitt preg på både privatpersoner og næringslivet i året som gikk, men det var på foretakssiden vi så den tydeligste utviklingen når det gjelder betalingsanmerkninger.

253.031 nordmenn sto oppført med aktive negative betalingsanmerkninger ved inngangen til 2024. Det tilsvarer en økning på 1,6% siden januar i fjor.

– Vi ser i statistikkene at antall personer med betalingsanmerkninger øker marginalt, men andelen av befolkningen med betalingsanmerkninger er fremdeles den samme, påpeker daglig leder Per Fjærestad i Creditsafe.

Samtidig gikk antallet saker pr. person marginalt, men konsekvent, ned gjennom fjoråret, fra et snitt på 6,04 saker i januar til 5,92 ved utgangen av desember.

– Konklusjonen må derfor være at de økonomiske utfordringene folk har stått overfor i 2023 kun gir små utslag når det kommer til betalingsanmerkninger. Årsaken til det er trolig at sakene blir løst før det går så langt som en betalingsanmerkning, fortsetter han.

– Flere med lønnstrekk

En tendens tallene riktignok viser er at antall personer med lønnstrekk økte i fjerde kvartal. I starten av oktober var 110.821 registrert med lønnstrekk. 2. januar i år hadde dette tallet økt til 124.739, en økning på 12,5%.

– Dette tyder for såvidt på to ting: På den ene siden er det bekymringsfullt at stadig flere får problemer med å betale regningene sine, men på den annen side har de i det minste en inntekt å ta av, sier Fjærestad.

– Hvis alvorlige betalingsproblemer hadde rammet flere som var arbeidsledige ville det blitt registrert som “intet til utlegg”, og den kategorien øker ikke i prosent, tilføyer han.

– Økende kurve

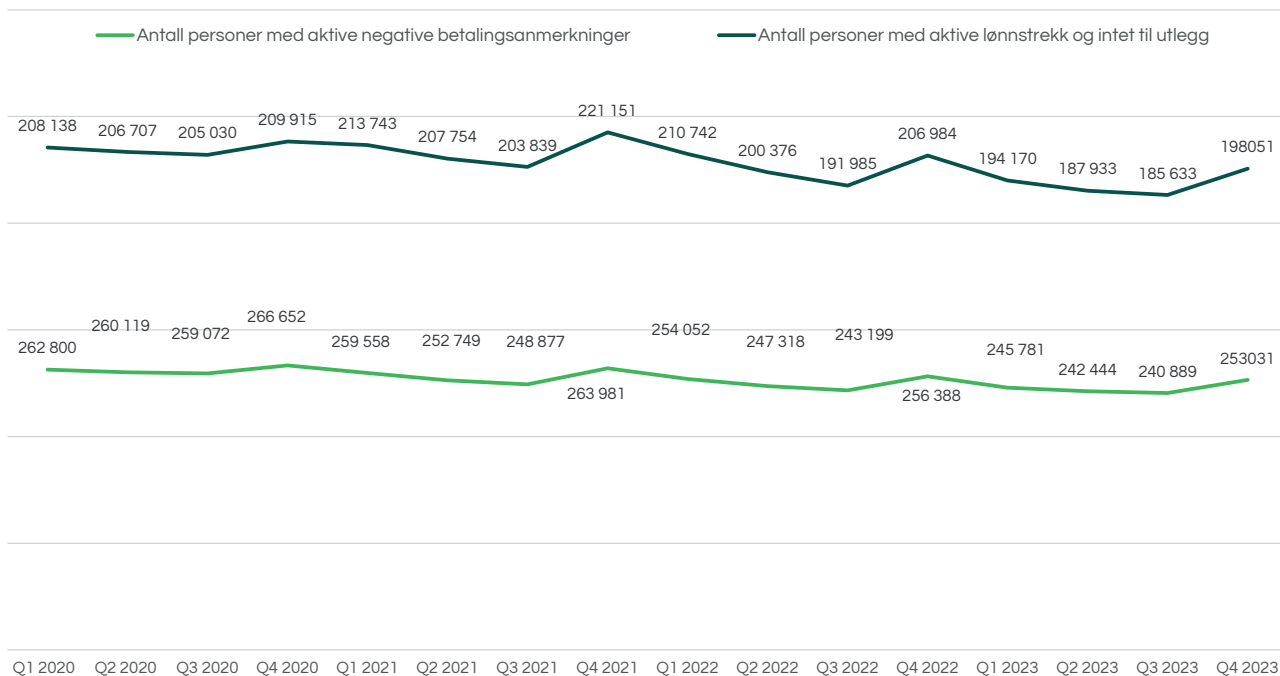
På foretakssiden så vi en noe tydeligere utvikling enn blant privatpersoner.

– Den eneste kurven som er stabilt økende gjennom året er antall aksjeselskaper med betalingsanmerkninger. I tillegg ser vi at det var flere store foretak med betalingsanmerkninger, og at flere av anmerkningene gjelder større beløp enn tidligere, sier Fjærestad.

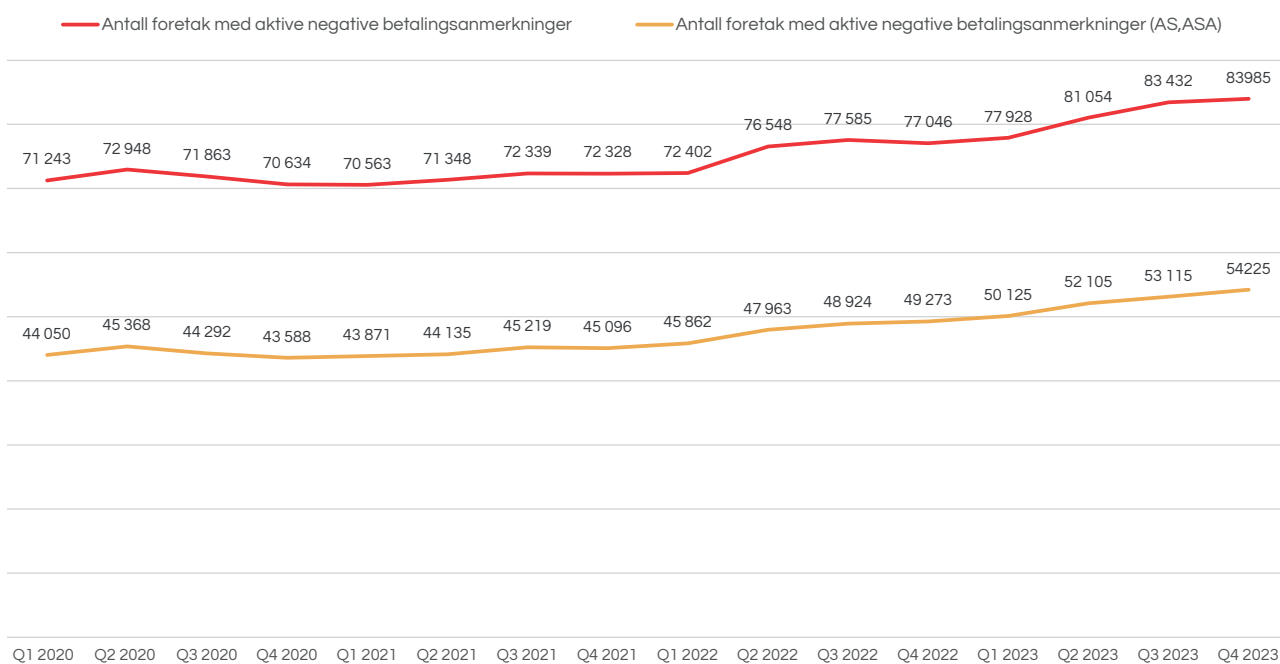
Ved utgangen av 2023 stod 54.225 aksjeselskaper oppført med aktive negative betalingsanmerkninger. Det er 3.843 flere enn i januar samme år, og tilsvarer en økning på 7,6%.

I motsetning til blant privatpersoner økte også antall saker pr. foretak konsekvent gjennom hele fjoråret, fra et snitt på 5,02 saker i januar til 5,12 ved årets slutt.

Betalingsanmerkninger privatpersoner

Betalingsanmerkninger foretak

2023 delte detaljhandelen i to

Jarle Hammerstad, leder for bransjepolitikk i Virke

Mens salget av dagligvarer, klær og sko gikk relativt godt i 2023, er historien en helt annen for byggevaresektoren, samt kapitalvarer som elektronikk og møbler.

– Alt har blitt dyrere, samtidig som at etterspørselen har falt kraftig i en del segmenter.

Slik oppsummerer leder for bransjepolitikk i Virke, Jarle Hammerstad, året 2023 på vegne av detaljhandelen.

Økte innkjøps- og råvarepriser, høye strømpriser, svak kronekurs og en sjokkøkning i leiepriser høsten 2022 gjorde fjoråret til et krevende år.

– Handelen står i en krevende situasjon, og jeg er redd for hva som venter oss dette kvartalet. Hvis forbrukerne holder veldig igjen, noe jeg frykter at de kan gjøre, kan det få store konsekvenser for virksomhetene. For å få ned kostnadene må flere trolig kutte ned på bemanningen, mener han.

— Byggevarer i en klasse for seg selv

Hammerstad er likevel klar på at fjoråret ikke ga oss et entydig bilde på den aktuelle statusen i detaljhandelen. – Dagligvarehandelen går relativt godt. Det samme gjør klær og sko. Det har vært litt opp og ned, men disse segmentene har blant annet hatt en bedre høstsesong enn det mange spådde, forteller han.

For andre segmenter er situasjonen derimot en helt annen. Hammerstad beskriver en bransje som er delt, med dagligvarer, klær og sko på den ene siden og byggevarer og kapitalvarer på motsatt side av spekteret. I midten finner vi forhandlere som selger husholdningsvarer.

– Når det gjelder fall i etterspørsel er byggevarer i en klasse for seg selv. Denne sektoren har hatt et særdeles vanskelig år, som følge av nedgangen innen byggebransjen. Men også andre deler av handelen, da særlig kapitalvarer som elektronikk og møbler, har hatt det tøft. Når man ikke bygger eller pusser opp, kjøper man kanskje ikke nye møbler eller elektronikk heller, sier han.

— Første kvartal blir tøffest

Hammerstad tror detaljhandelen går et tøft halvår i møte i 2024, og Virkes prognoser viser at første kvartal blir tøffest. De som hadde en god julehandel har bedre sjanser til å komme seg helskinnet gjennom kvartalet, men for mange vil de neste månedene bli utfordrende. – Forbrukeruskikkerheten er det største spøkelset i første kvartal. Forbrukerne er usikre på sin økonomiske situasjon på grunn av den økte renten, strømprisenes utviklingen og en prisvekst som fortsatt er litt for høy, og det vil også påvirke detaljhandelen, sier han.

Etter sommeren viser Virkes prognoser at trenden vil snu, og at de fleste sektorer trolig vil oppleve en oppsving.

– Unntaket er byggevare. Den stoppen vi har i bygg og anlegg nå er så kraftig at bransjen mister folk. Så når vi endelig kan slippe opp og komme igang igjen vil vi kanskje ha mangel på arbeidskraft. Det vil påvirke hele verdikjeden innen bygg, og betyr trolig at byggevarehandelen må forberede seg på tøffe tider i lengre tid.

— Tre store bekymringer for detaljhandelen

Hammerstad mener det særlig er tre viktige faktorer som skaper utfordringer og bekymring blant aktørene i detaljhandelen:

1. Kronekursen

Innkjøpere i alle faghandler Norge importerer varer, og en svekket krone betyr dyrere import. Med allerede høye råvarepriser er dette et stort problem for forhandlerne, og det vil derfor være svært viktig for næringen å få kontroll på kronekursen. Importerte varer er det som påvirker prisveksten aller mest for øyeblikket.

2. Strømpriser

Høye strømpriser er fremdeles en stor bekymring for mange innen detaljhandelen, da særlig for dagligvarebutikker og strømintensive bedrifter utenfor byene. Eksempelvis har små dagligvarebutikker i distriktene fremdeles svært høye strømkostnader.

3. Leiekostnader

Leiepriser er en vesentlig kostnad for de aller fleste salgsbedrifter, og dette er noe veldig mange er bekymret for. Høsten 2022 ble leieprisene regulert opp med nesten åtte prosent, mens det i tidligere år kun har økt med et par prosent. Dette er noe bedriftene har båret med seg gjennom hele 2023, og som også vil være en betydelig faktor i 2024.

– Etter innkjøpspriser er leiepriser muligens det som gjør størst innhogg i bunnlinja, og dessverre er det ikke så mye leietakerne kan få gjort med det. Leien er priggitt i kostnadene fra utleierne. Det er heller ikke kun snakk om selve husleien, men også ting som økte felleskostnader for bedrifter som holder til i kjøpesentre, forklarer Hammerstad.

– Vi har brukt en del tid på å få en bedre dialog mellom utleiere og leietakere. Vi har også oppfordret utleierne til å holde igjen på prisøkninger, og i det minste begrunne hvorfor de øker felleskostnadene, tilføyer han.

— Endrede rammebetingelser

Foruten de ovennevnte utfordringene spiller også endringer i arbeidsmiljøloven og bransjens rammebetingelser en viktig rolle for den videre utviklingen, ifølge Hammerstad.

– Endringer i rammebetingelsene har gjort det vanskeligere og dyrere å rekruttere og få tak i folk, i en tid der det allerede er vanskelig å få tak i arbeidskraft. Det er mangel på alt, fra sjåfører til kokker og til lagerarbeidere, understreker han.

Videre påpeker Hammerstad at formuesskatten gjør at også verdiene norske eiere har investert i bedrifter blir dyrere i en situasjon hvor kapital blir dyrere.

– Det spiller også inn her. Formuesskatt på verdier i bedriftene må ned, ekstra arbeidsgiveravgift må fjernes og det må gjøres forenklinger i arbeidsmiljøloven, mener han.

— Må kutte kostnader

Det store spørsmålet, ifølge Hammerstad, er om forhandlerne nå har brukt opp bufferen de bygget opp i 2022.

– Når 2023 ble såpass tøft som det ble er det heldig at 2022 var et såpass godt år, med god omsetning og forbrukere som brukte mye penger. Så er spørsmålet om man nå har brukt opp den bufferen. På grunn av konkurransen i markedet har ikke forhandlerne kunnet ta ut alle kostnadsøkninger i prisøkninger. Jeg er usikker på hvor lenge de kan stå imot uten å gjøre mer drastiske kostnadskutt, da særlig på bemanning, utdyper han.

– I byggevarehandelen ser vi allerede at det er gjort nedbemanning, men også disse kapitalvarebransjene, som elektronikk og møbler, har et såpass stort press på seg nå at de simpelthen må kutte kostnader, fastslår Virkes leder for bransjepolitikk.

Endringer i rammebetingelsene har gjort det vanskeligere og dyrere å rekruttere og få tak i folk, i en tid der det allerede er vanskelig å få tak i arbeidskraft. Det er mangel på alt, fra sjåfører til kokker og til lagerarbeidere.

– Det verste ligger fremdeles foran oss

Guro Hauge i NHO Byggenæringen fastslår at 2023 var et svært krevende år for aktørene i bygg- og anleggsbransjen, og kommer med dystre spådommer for det nye året.

2023 har vært et krevende år for bygg- og anleggsbransjen. En lang rekke med rentehevinger førte til innstramminger i både boligmarkedet og private næringsbygg, og også i den offentlige sektoren er pengesekken i stor grad snøret igjen. Fasiten ved årets utgang er 981 konkurser innen bygg og anlegg. Det er fullt på høyde med, og faktisk noe høyere, enn rekordåret 2019.

Stansen i nyboligsalget er det som har rammet aller hardest. Ifølge direktør for bærekraft og samfunnspolitikk, Guro Hauge, i NHO Byggenæringen falt igangsettelsen av nye boliger med hele 40% i løpet av ett år.

– 2023 var et ekstraordinært og vanskelig år. Vi har ikke sett en lignende situasjon som dette tidligere, og det har vært veldig krevende for våre medlemmer. Både konkurser og permitteringer har økt, og vi ser at flere og flere nå nedbemanner, sier Hauge

– 2024 vil bli enda mer krevende

For de som håper på en opptur i 2024, ser Hauge seg nødt til å helle vann på bålet:

– Det verste ligger fremdeles foran oss. Vi forventer at 2024 vil bli et enda mer krevende år for byggenæringen, med en fortsatt økning i konkurser, økt nedbemanning og økte ledighetstall, sier hun.

Hun forklarer den dystre spådommen med at det tar tid før fallet i boligsalget påvirker igangsettelsen av byggeprosjekter, som igjen fører til nedbemanning og permitteringer.

– Effekten av dette vil vi nok derfor se mer og mer utover i 2024, mener Hauge.

— Smell på flere fronter

Utfordringene byggenæringen bærer med seg inn i 2024 er et resultat av flere økonomiske faktorer som har påvirket bransjen de seneste årene.

– Utfordringen er at vi har fått en smell på flere fronter samtidig. Med stans i både boligmarkedet og private næringsbygg, i tillegg til at det offentlige strammer inn, da får man virkelig fart i nedoverbakke, sier Hauge.

– Vi er også en veldig rentesensitiv næring, og den raske renteøkningen har vært helt utslagsgivende. Det skaper usikkerhet i markedet, og påvirker hva man faktisk kan betale for. Etter pandemien skjøt råvarekostnadene i været, og kombinert med høy rente gjør det at mange nye boliger rett og slett har blitt for dyre å bygge, fortsetter hun.

— To store samfunnsmessige utfordringer

Ikke overraskende bekymrer NHO Byggenæringens direktør for samfunnspolitikk seg også for hvordan de drastiske endringene i bransjen vil påvirke samfunnet generelt.

Hun peker på to store samfunnsmessige utfordringer som følge av det kraftige fallet i byggenæringen:

Byggenæringen er Norges største fastlandsnæring, og omfatter mellom 20.000 og 30.000 årsverk frem mot 2025. Fallet i aktivitet fører derfor til en nedgang i sysselsettingen som påvirker veldig mange mennesker.

Norge har en stor underdekning av boliger i forhold til behovet, og fallet vi har sett i 2023, og trolig vil fortsette å se i 2024, kan føre til en unormalt høy prisvekst når byggeaktiviteten skal opp igjen.

– Byggenæringen er jo kommet for å bli. Vi skal og må bygge mer, alt fra flyktningboliger, studentboliger og trygghetsboliger til nye klimaløsninger for å nå klimamålet. Derfor mener jeg at politikerne må ta grep for å stanse det kraftige fallet. På lang sikt er det lurt for oss alt, poengterer Hauge.

– Vår største bekymring er at det unormalt lave aktivitetsnivået fører til at vi mister mange av fagfolkene våre. Da vil vi i verste fall få mangel på arbeidskraft og en potensiell prisgalopp når vi begynner å bygge igjen.

Guro Hauge i Byggenæringens Landsforening

— Godt tidspunkt for å sette i gang med energitiltak

Til tross for at 2024 trolig blir et tøft år for næringen, ser ikke Hauge utelukkende mørkt på tiden fremover.

– Mange ble nok skuffet over den siste rentehevingen i desember, men hvis rentenivået nå stabiliserer seg, vil det gi folk litt mer trygghet og sikkerhet i tiden fremover. Nå varsler bankene potensielle rentekutt mot slutten av 2024, og flere prognoser viser at bygg og anlegg vil få en god oppgang i 2025, sier hun.

– Det er jobbet frem økte midler til energieffektivisering, og med høyere kraftpriser er dette smarte tiltak for de som har kapital å sette i gang med nå som det er mye ledig kapasitet og arbeidskraft i markedet. Samtidig har det offentlige mye de egentlig skal bygge fremover, og det er viktig at de iverksetter dette. Særlig når det gjelder klimaløsninger, som vi mener blir viktig for offentlig sektor, fastslår hun.

— En gyllen mulighet

På tampen av vårt intervju med henne, kommer Guro Hauge med et lite hjertesukk – og en klar oppfordring:

– Et stort dilemma for oss er at vi vet at vi trenger flere fagfolk frem i tid, men vi er redde for at den lave aktiviteten for øyeblikket også skal påvirke rekrutteringen. Det sitter mange ungdommer rundt om i landet som vurderer byggfag som studieretning på videregående skole, men som kanskje ikke tør å søke fordi de ser at det er dårlige tider, forklarer hun.

– Vi kommer til å trenge flere folk, og vet at behovet vil være der innen de er ferdigutdannede. Så akkurat nå har de en gyllen mulighet!

– Med Creditsafe kan vi tilby vår løsning globalt med én og samme integrasjon

Med kredittinformasjon fra Creditsafe kan løsningsleverandøren Tellit Solutions tilby kundene sine kredittsjekk og overvåking direkte i deres ERP-løsning – både i Norge og utenfor landegrensene.

Siden oppstarten i 2007 har Tellit Solutions etablert seg som en prominent leverandør av bransjeløsninger for entreprenørbransjen.

– Vi jobber nærmest utelukkende med entreprenører og bygg- og anleggsbransjen, og samarbeider med flere store entreprenørvirksomheter i Norge. Vårt mål er å være best på én ting: Denne bransjen, konstaterer Dan André Nylænder, CTO i Tellit Solutions.

Deres løsning, Tellit Business Central, er utviklet i samarbeid med entreprenører over hele Norden, og tilbyr alt fra fakturering og prosjektinfo til business intelligence og ERP-systemer.

Dan André Nylænder, CTO i Tellit Solutions.

— Helt klart best

I 2022 inngikk Tellit et partnerskap med Creditsafe, for å implementere en pakketert løsning for kredittsjekk og overvåking i integrasjonsplattformen Unit4 ERP.

– Enkelte andre ERP-tilbydere tilbyr kredittsjekk innebygget i sin portefølje, men det var ingen integrert standardløsning for dette da vi startet med Unit4 ERP. Vi så en mulighet til å gi kundene noe de trenger integrert i ERP-løsningen, forklarer Nylænder.

Etter å ha gjort research på de største leverandørene av kredittinformasjon falt valget på Creditsafe.

– Creditsafe var helt klart den leverandøren vi syntes var best, blant annet med tanke på dokumentasjon av deres API, sier Tellits CTO.

– Men viktigst av alt er at vi gjennom Creditsafe kan tilby løsningen vår globalt med én og samme integrasjon. Unit4 har vokst seg stort i Norge, men det er vel så stort i Sverige, Benelux og Storbritannia. Det er svært interessant for oss å ha muligheten til å tilby vår løsning også i de markedene.

— Økende etterspørsel

Da Tellit Solutions lanserte den nye løsningen, var det ikke alle i kundegruppen deres særlig opptatt av kredittsjekk.

– Tradisjonelt har entreprenørene gjort én kredittsjekk før oppstart, men jeg har fått bekreftet av prospekter jeg har snakket med at selv dette er en rutine som benyttes mer på papiret enn i praksis, forteller Nylænder. Han tror at en av årsakene til det han beskriver som “ad hoc-sjekker”, er at det for mange innebærer tidkrevende manuelle prosesser.

– De siste tre til seks månedene har vi derimot merket at flere tar kontakt med oss fordi de har hatt leverandører som har gått konkurs, og derfor ønsker å høre mer om våre løsninger. Andre har kanskje ikke hatt en reell situasjon selv, men de ser at konjunktorene er nedadgående og bekymrer seg for at leverandørkonkurser også kan ramme dem, fortsetter han.

// Creditsafe var helt klart den leverandøren vi syntes var best, blant annet med tanke på dokumentasjon av deres API

Dan André Nylænder, CTO i Tellit Solutions.

— Proaktiv overvåking av økonomien

Fordi dette fremdeles er en relativ ny løsning i en sektor med lange prosesser, opplever Nylænder at mange fremdeles ser på tjenesten som en ren kredittsjekkløsning.

– Men det jeg tror er veldig unikt med løsningen vi har utviklet sammen med Creditsafe, er at vi også tilbyr overvåking av eksisterende kunder og leverandører. Da får man en proaktiv overvåking av økonomien, og kan fange opp endringer som skjer raskt, påpeker han. – Vi tilbyr automatisk vedlikehold av master data, så dersom en kunde eller leverandør skifter firmanavn, endrer adresse eller lignende, oppdateres dette automatisk i ERP-systemet.

— Tenker litt annerledes

For Nylænder og Tellit Solutions er det viktig å jobbe med det han beskriver som “best of breed”-partnere – de beste i sitt felt – enten det dreier seg om kredittsjekk, kalkyle eller lønssystem.

– Noe av det som har størst verdi for oss med partnerskapet vi har med Creditsafe er at vi vet at tallene vi bruker er gode. Dette arbeidet med å lage pålitelige scorekort er noe Creditsafe kan, og derfor vet vi at vi tilbyr en god tjeneste, fastslår han.

– Vi tenker litt annerledes enn mange andre som jobber med Unit4 ERP. Vi tar investeringen med å lage en god integrasjon på forhånd, slik at det skal gå raskt for våre kunder å implementere nye moduler. Vi genererer totalpakken for kundene våre, og de tar i bruk de modulene de har bruk for. Da er vi avhengige av pålitelige samarbeidspartnere, og med Creditsafe har vi fått veldig god støtte fra deres integrasjonsteam siden dag én.

— Vinn-vinn-partnerskap

For Creditsafes del er Tellit Solutions en ideell samarbeidspartner.

– Partnerskap er en definert strategi for Creditsafe. I tillegg er bygg og anlegg et etablert satsningsområde for oss. Så det å være den eneste integrasjonen mot kredittopplysninger i et bransjesystem som det Tellit leverer har helt klart en kjempeverdi for oss, fastslår Hege Grønnhaug, Key Account Manager i Creditsafe.

Hun trekker også frem fordelene med at samarbeidspartneren tilbyr en ferdig pakketert løsning.

– Når kundene skal integrere våre data i sine systemer er det ofte en integrasjonsprosess som gjør at det tar noe tid å komme i gang. Derfor anbefaler vi ofte webløsningen vår i starten. Med Tellit sin løsning slipper deres kunder denne mellomlanding, sier hun.

Grønnhaug presiserer at brukerne av løsningen er kunder av Tellit Solutions, og ikke Creditsafe direkte, men hun tror partnerskapet vil åpne nye innganger for Creditsafe på sikt.

– Tellit har mange store entreprenører i sin portefølje. De kjenner oss godt og er flinke til å anbefale oss, så jeg tror dette partnerskapet vil generere flere nye kunder også for Creditsafe, avslutter hun.

Hege Grønnhaug, Key Account Manager i Creditsafe.

Trine Teigland, bærekraftsansvarlig i Fair Group.

Fair Group når målet om netto-null allerede i 2024 – ett år før tiden

I 2021 satte Fair Group seg et ambisiøst mål om å bli fullt ut klimakompenserte innen utgangen av 2025. Samtidig skulle utslippene fra fakturautsendelse kuttet drastisk, hovedsakelig ved hjelp av økt digitaliseringsgrad. De har nå nådd en betydelig milepæl i sitt bærekraftarbeid ved å oppnå netto null for fakturautsendelser i 2024, ett år før den oppsatte fristen i 2025.

Dette markante skrittet er et resultat av Fairs dedikasjon til miljøansvar og innovative tilnærminger til bærekraft. Siden 2021 er det totale klimaavtrykket fra fakturautsendelser redusert med 43 prosent, selv om volumet har økt. Samtidig har kompensasjonsgraden gått fra 0 til 100 prosent i perioden.

I samarbeid med KAPO har Fair Group investert i høykvalitets klimasertifikater for å kompensere for alle residualutslipp i 2024, inkludert utslipp fra oppdragsgiveres fakturautsendelser. Denne strategien er en del av en større plan om å redusere konsernets klimaavtrykk, et viktig arbeid Fair Group vil ha fokus på også for fremtiden.

- Gjennom målbevisst innsats og effektive tiltak har konsernet demonstrert sin lederposisjon i bransjen når det gjelder miljøtiltak. Med denne prestasjonen står Fair Group alene i sin bransje som et eksempel til etterfølgelse, sier bærekraftsansvarlig i Fair Group, Trine Teigland.

Fair Groups strategi omfatter både reduksjon av direkte og indirekte utslipp, og kompensasjon gjennom høykvalitets klimakreditter. Dette inkluderer en betydelig innsats for å redusere utslipp fra papirfakturaer, et hovedfokus i deres bærekraftstrategi.

Sverre Torjuul, administrerende direktør i KAPO

Konsernet fortsetter sitt arbeid for å redusere klimaavtrykket ytterligere, og understreker viktigheten av kontinuerlig forbedring og innovasjon i bærekraftsarbeidet. Som en del av dette vil de fortsatt jobbe tett med oppdragsgivere og partnere for å fremme en mer bærekraftig fremtid.

— 36 millioner bærekraftige fakturaer

Fair Distribution, en del av Fair Group, vil i 2024 sende ut over 36 millioner fakturaer på vegne av sine oppdragsgivere. Hver og en av disse er klimakompensert for, noe som understreker konsernets engasjement også utover egne direkte utslipp. Dette omfatter utslipp fra både digitale faktura og papirfaktura. Selskapet har i tillegg til dette kompensert for direkte utslipp i egen virksomhet (Scope 1), indirekte utslipp fra kjøpt energi (Scope 2), og andre indirekte utslipp i verdikjeden, som transport og innkjøp av varer og tjenester (Scope 3). Fair Group understreker dermed deres helhetlige tilnærming til å oppnå netto null-utslipp.

I tillegg til kompenseringen jobbes det aktivt med utslippskutt innenfor hvert scope.

— Klimakompensert inkasso siden 2021

En sentral del av Fair Groups bærekraftsstrategi er arbeidet utført av inkassoselskapet Fair Collection. Siden 2021 har Fair Collection kompensert for alle sine utslipp, og posisjonerer seg som det eneste inkassoselskapet i Norden med denne prestasjonen. I 2024 vil Fair Collection utvide sitt bærekraftsarbeid til nye markeder, når de trer inn i de andre nordiske landene med sine tjenester. Denne utvidelsen representerer ikke bare vekst i forretningsvirksomheten, men også en forpliktelse til å opprettholde og fremme bærekraftige praksiser i nye markeder.

- Denne prestasjonen representerer ikke bare et løfte oppfylt, men også et håndfast bevis på Fair sitt engasjement for miljøet og en bærekraftig fremtid. Det setter en ny standard for industrien og viser at ambisiøse klimamål kan oppnås med riktig engasjement og handling, sier administrerende direktør i KAPO, Sverre Torjuul.

Siden 2021 er det totale klimaavtrykket fra faktura-utsendelser redusert med 43 prosent, selv om volumet har økt.

Fair Group AS

Postboks 3292
7439 Trondheim

www.fair.no

Besøksadresse
Lørenveien 73A
0585 Oslo

Telefon 9551 2000

Creditsafe Norway AS

Postboks 9108 Grønland
0133 Oslo

www.creditsafe.no

Besøksadresse
Storgata 7
0155 Oslo

Telefon 800 24 722